

HOE VERSTERK JE ONDERWIJS AAN MEERTALIGE LEERLINGEN?

Meertalige leerlingen verrijken de school, maar vragen om een doordachte onderwijsaanpak. Als IB/KC'er speel jij een cruciale rol in het versterken van onderwijs dat hen niet alleen ondersteunt, maar ook daadwerkelijk helpt te floreren. We bespreken vijf op onderzoek gebaseerde bouwstenen die jou helpen om het onderwijs aan meertalige leerlingen binnen jouw school te versterken.

Het model met bouwstenen (zie afbeelding 1) is een van de uitkomsten van een breder onderzoek in de Brainportregio Eindhoven (Broekhuizen et al., 2024). De vijf bouwstenen kunnen worden gebruikt als reflectie-instrument: wat gaat er op jouw school al goed, en waar liggen nog kansen?

Bouwsteen 1: inclusieve grondhouding en visie

De eerste bouwsteen draait om het belang van een inclusieve grondhouding ten aanzien van meertaligheid: je erkent, respecteert en waardeert alle talen en culturen in school. Uit het onderzoek blijkt dat IB/KC'ers bij een grotere culturele diversiteit op school sneller geneigd zijn om een inclusieve grondhouding aan te nemen.

Als IB/KC'er speel je een cruciale rol in het bevorderen van deze inclusieve mindset binnen het team.

Stel jezelf de vraag: Draag ik een inclusieve grondhouding uit naar mijn collega's als het gaat om meertalige leerlingen en verschillende culturen? Wat doe ik als er weerstand lijkt te bestaan? Het kan helpen om leerkrachten zowel de overeenkomsten als verschillen tussen kinderen te laten belichten en een grondregel af te spreken, bijvoorbeeld: 'iedereen is anders, maar tegelijkertijd hetzelfde'. Naast een inclusieve grondhouding is het van belang dat er wordt gewerkt aan visievorming. Als IB/KC'er help je bij het verkennen van de huidige situatie: Welke talen zijn er aanwezig op school? Wat is het huidige beleid? Wat leeft er bij leerkrachten, ouders, en leerlingen? Een gezamenlijke visie vorm je door onderwerpen te bespreken als: hoe kijken wij aan tegen meertaligheid? Hoe willen we meertaligheid ondersteunen en versterken; zowel in het taalonderwijs, maar ook op andere plekken?

Afbeelding 1. Model met 5 bouwstenen voor het versterken van inclusief onderwijs

Bouwsteen 2: van visie naar beleid

Een sterke, inclusieve visie op meertaligheid krijgt pas écht impact als deze wordt vertaald naar concreet beleid. Een schoolbreed talenbeleid legt vast dat de school meertaligheid erkent als kracht, zowel voor de (taal-)ontwikkeling als het welzijn van kinderen, én beschrijft hoe de school de verschillende thuistalen een plek geeft. Is er op jouw school een talenbeleid vastgelegd? Zo ja, omvat het onderwerpen als welke talen waar en wanneer (mogen) worden gebruikt, welke rol thuistalen hebben binnen het onderwijs,

hoe de ondersteuning en professionalisering van leerkrachten plaatsvindt en hoe contact tussen leerkrachten en anderstalige ouders wordt gefaciliteerd? Zo nee, is er een taalcoördinator met wie je dit document kan opstellen?

Zodra dit talenbeleid is vastgesteld, kun je als IB/KC'er een sleutelrol spelen in de doorvertaling naar de onderwijspraktijk. Stel bijvoorbeeld samen met de schoolleider concrete doelen voor de school en werk deze uit in een plan. Bespreek het talenbeleid ook in teamvergaderingen en met nieuwe collega's.

Bouwsteen 3: kennis en expertise

Om meertalige leerlingen goed te ondersteunen, is kennis over meertaligheid en NT2 essentieel. Uit het onderzoek blijkt dat IB/KC'ers zichzelf een magere voldoende geven op dit vlak. Het is dus van belang om hier ook voor jouw praktijk aandacht aan te besteden en – samen met de schoolleider – te reflecteren op de kennis en expertise die je zelf hebt en/of wat er bij het team (nog niet) aanwezig is. Als de conclusie is dat het team handelingsverlegen is, probeer dan middelen vrij te maken voor professionalisering van leerkrachten. Denk aan NT2-opleidingen voor leerkrachten, het realiseren van een leermeenschap *binnen* de school of *tussen scholen*, of het inschakelen van een externe expert die meekijkt in de klas. Informeer bijvoorbeeld bij LOWAN welke opties er zijn in jouw regio.

Bouwsteen 4: landingsstrip

Deze bouwsteen richt zich onder andere op een soepele doorstroom van nieuwkomers- naar basisonderwijs. Als IB/KC'er speel je hierin een sleutelrol. Jij bent vaak degene die nieuwe leerlingen en hun ouders verwelkomt, hun onderwijsbehoeften in kaart brengt en zorgt voor een goede overdracht binnen het team. Een uitgebreide 'brede' intake gaat allereerst in op de sterke en minder sterke kanten van de leerling, zowel cognitief als sociaal-emotioneel. Daarnaast is het belangrijk om te achterhalen welke ta(a)l(en) er thuis worden gesproken, wat belangrijke eerdere ervaringen van leerlingen zijn (zowel binnen het onderwijs, maar ook mogelijke vlucht- of migratie-ervaringen) en hoe de gezinssituatie en ondersteuningsmog-

- ✓ *Reflecteer samen met de schoolleider en relevante collega's (zoals de taalcoördinator) op de huidige situatie met behulp van het bouwstenenmodel.*
- ✓ *Analyseer de aandachtspunten: Welke verbeteringen zijn nodig voor effectief onderwijs aan meertalige leerlingen? Wat of wie is daarvoor nodig?*
- ✓ *Maak een plan van aanpak met concrete doelen. Bepaal welke ondersteuning en expertise de school nodig heeft en schakel de juiste professionals in om dit te realiseren.*

lijkheden thuis eruitzien. Voor het specifiek in kaart brengen van de taalachtergrond en taalervaringen van meertalige kinderen (dus niet alleen nieuwkomers) kan de Q-BEx (www.q-bex.org) als online tool worden gebruikt. Een goede intake valt of staat met effectieve communicatie en samenwerking met ouders. Het inzetten van een tolk kan helpen om de taalbarrière te verkleinen en zo het wederzijds begrip te vergroten. Niet alleen de instroom, maar ook de nazorg vanuit het nieuwkomersonderwijs verdient aandacht. Dit begint met een warme overdracht waarbij uitstroomdocumentatie met per vak handelingsplannen en toetsresultaten wordt toegelicht. Soms komt na enkele weken een nazorgmedewerker langs die meekijkt en waar nodig didactische tips geeft. Als IB/KC'er kun je de overgang verder ondersteunen door een gedetailleerd leerlingdossier bij te houden waarin je de individuele (leer)behoeften van de leerling in kaart brengt. LOWAN heeft bijvoorbeeld specifieke leerlijnen voor nieuwkomers.

Bouwsteen 5: meertalige didactiek

De laatste bouwsteen richt zich op de aanwezigheid van een effectieve meertalige didactiek in de klas. Uit het onderzoek blijkt dat leerkrachten vaak gebruikmaken van visuele ondersteuning, pre-teaching en

vereenvoudigde taal. Wat veel minder wordt ingezet, is de thuistaal van leerlingen. Dit terwijl het benutten van de thuistaal juist essentieel is voor een sterke taalontwikkeling in het Nederlands. Denk ook aan de inzet van ouders: zij kunnen bijvoorbeeld thuis gesprekken voeren in de thuistaal ter voorbereiding op wat er in de klas behandeld wordt. Als IB/KC'er kun je in kaart brengen welke vormen van taalsteun momenteel binnen de school worden ingezet en waar nog kansen liggen. Naast taalondersteuning is het ook belangrijk om de sociaal-emotionele ontwikkeling van meertalige leerlingen te ondersteunen via zowel cultuursensitief onderwijs als een traumasensitieve pedagogiek. Binnen cultuursensitief onderwijs wordt rekening gehouden met de verschillende achtergronden van leerlingen en hoe deze het leren mogelijk beïnvloeden. Bij een traumasensitieve pedagogiek wordt door middel van structuur, voorspelbaarheid en een focus op sociaal-emotioneel welzijn een veilige leeromgeving gecreëerd. Concrete voorbeelden hiervan zijn het doen van 'taalarme' spellen en activiteiten, of het koppelen van meertalige leerlingen aan een buddy die hen ondersteunt bij het wegwijs worden op school of iets in de thuistaal kan vertalen.

Tot slot

Alle rollen en taken die je als IB/KC'er binnen het bouwstenenmodel kunt vervullen, versterken het meertalig onderwijs bij jou op school en ondersteunen daarmee de ontwikkeling van meertalige leerlingen. Kijk

dus welke doelen je concreet kunt stellen, maak een plan en betrek andere professionals waar nodig! ■

Meer lezen?

- *Broekhuizen, M.L., Van Gils, F., Brasileiro Reis Pereira, I., Slot, E., Kortekaas, J., & Oudega, L. (2024). Bouwen aan grenzeloos goed onderwijs in de Brainportregio. Onderwijsadvies & Training, Universiteit Utrecht.* Scan de QR-code voor het volledige rapport:

- *Bekijk het volledige model met de vijf bouwstenen en bijbehorende praktische handvaten bij dit artikel op www.tijdschriftib.nl:*

Samenvatting

We bespreken vijf op onderzoek gebaseerde bouwstenen die jou als IB/KC'er helpen om het onderwijs aan meertalige leerlingen binnen jouw school te versterken. De bouwstenen gaan over het versterken van een inclusieve grondhouding, over visievorming en beleid op het gebied van meertaligheid, het vergroten van expertise op school, de overgang vanuit nieuwkomersonderwijs en over meertalige didactiek.

Martine Broekhuizen is onderwijskundig onderzoeker, adviseur en trainer bij Onderwijsadvies & Training aan de Universiteit Utrecht. Ze heeft brede expertise op het gebied van voorschoolse educatie en primair onderwijs.

Esther Slot is onderwijskundig onderzoeker, adviseur en trainer bij Onderwijsadvies & Training aan de Universiteit Utrecht. Ze is van oorsprong orthopedagoog en heeft expertise op het gebied van primair onderwijs.

Ivana Brasileiro Reis Pereira is onderwijskundig onderzoeker, adviseur en trainer bij Onderwijsadvies & Training aan de Universiteit Utrecht, met een achtergrond in de taalkunde en een specialisatie in meertaligheid en taalverwerving.